

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 754 a, nr. 1, må agenter alene anvendes, hvis der foreligger en særlig bestyrket mistanke om, at lovovertrædelsen er ved at blive begået eller forsøgt.

Mistankekravet blev oprindeligt foreslået af Strafferetsplejeudvalget, jf. betænkning nr. 1023/1984, s. 174, der henviser til betænkning nr. 728/1974 om anholdelse og varetægt, s. 27.

Politiets og anklagemyndighedens repræsentanter i arbejdsgruppen har henledt opmærksomheden på, at den omstændighed, at der skal foreligge særlig bestyrket mistanke for anvendelse af agentreglerne, på uhensigtsmæssig måde hindrer brugen af dette efterforskningskridt i en række tilfælde. Ofte vil politiets viden eller formodning om en forbrydelses planlægning eller iværksættelse alene være baseret på informationer fra en meddeler i miljøet. Østre Landsret har ved *utrykt kendelse af 18. september 1990 (2. afd., kære nr. 329/1990)* truffet afgørelse om, at oplysninger fra en anonym meddeler ikke i den pågældende situation var tilstrækkeligt til at fastslå, at der forelå en særlig bestyrket mistanke, hvorfor brug af agenter i denne situation var udelukket.

Der er på den baggrund enighed i arbejdsgruppen om, at det gældende mistankekrav bør ændres således, at der alene stilles krav om en begrundet mistanke om, at lovovertrædelsen er ved at blive begået eller forsøgt. Dette mistankekrav svarer i øvrigt til mistankekravet i bestemmelsen om varetægtsfængsling i § 762, stk. 1, samt ved legemsundersøgelse, jf. § 792 a, stk. 2, og offentliggørelse af fotografi af en formodet gerningsmand, jf. § 818, stk. 2. Ved efterforskningskridt som ransagning (§ 794) og beslaglæggelse (§ 802) gælder et lempeligere mistankekrav ("med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse").

Justitsministeriet kan tiltræde arbejdsgruppens forslag. For at gøre brugen af agenter mulig i de situationer, hvor politiets viden om planlægningen eller iværksættelsen af en lovovertrædelse oftest alene beror på oplysninger fra en meddeler, hvilket ofte vil være tilfældet ved f.eks. rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet, foreslås mistankekravet lempet til et krav om begrundet mistanke.

Det bemærkes, at mistanken ikke – som i § 762, om varetægtsfængsling – nødvendigvis retter sig mod en bestemt person, men derimod mod den omstændighed at en lovovertrædelse er ved at blive begået eller forsøgt. Ved denne angivelse fremhæves endvidere sammenhængen mellem mistankekravet og reglen i § 754 b, stk. 1, om agentvirksomhedens såkaldte øvre grænse. Kun hvis mistanken angår en lovovertrædelse, der er i gang eller er på forsøgsstadiet, er det tilladeligt, at

politiet iværksætter en agentaktion. Det er derimod ikke tilstrækkeligt, at der er mistanke om, at en lovovertrædelse vil blive begået, hvis der ikke er grund til at antage, at forsøgshandlinger er påbegyndt, jf. betænkningen s. 166 og 175.

Den foreslåede ændring af mistankekravet i § 754 a får betydning for bestemmelsen i § 60, stk. 2, der henviser til § 754 a. Efter den gældende ordlyd af denne bestemmelse vil en dommer, der har taget stilling til anvendelse af agenter som efterforskningskridt i en konkret sag, være inhabil under den efterfølgende domsforhandling, eftersom han kan have taget stilling til, om der foreligger en særlig bestyrket mistanke om, at en bestemt person vil begå en lovovertrædelse og dermed har nærmet sig den afgørelse af skyldsspørgsmålet, som skal træffes under domsforhandlingen, jf. Folketingstidende 1989-90, tillæg A, sp. 3841.

Samme betænkeligheder foreligger ikke, når en dommer alene har taget stilling til, om der foreligger en begrundet mistanke om, at en lovovertrædelse er ved at blive begået eller forsøgt. Det foreslås derfor, at henvisningen i § 60, stk. 2, til § 754 a udgår.

2.2.4. Indikationskravet

Det følger af § 754 a, nr. 2, at agentvirksomhed kun er tilladt, hvis andre efterforskningskridt ikke vil være egnede til at sikre bevis i sagen.

Det er forudsat i betænkning nr. 1023/1984, s. 175-176, at agenter kun må anvendes i tilfælde, hvor dette efterforskningskridt er absolut nødvendigt, typisk fordi det ikke ved hjælp af andre efterforskningsmidler er muligt at opklare forbrydelsen.

Med henblik på at gøre agentreglerne mere anvendelige i praksis har arbejdsgruppen foreslået en lempelse af indikationskravet, således at dette udformes som et krav om, at agentvirksomhed kun må finde sted, hvis dette efterforskningskridt må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen. Arbejdsgruppen har herved henvist til, at det foreslåede indikationskrav vil svare til formuleringen af indikationskravet i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 2, om indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Justitsministeriet kan tiltræde dette forslag.

Den foreslåede affattelse af indikationskravet medfører således, at agenter ikke længere kun kan anvendes, hvis det er det eneste mulige efterforskningsmiddel. Også i de situationer, hvor der vel foreligger andre muligheder, men hvor disse muligheder eksempelvis er usikre, risikerer at ødelægge den videre efterforskning eller er uforholdsmæssigt ressourcetrækkende, bør agenter kunne anvendes.